

Verlag bijeenkomst Denktank Preventief Kinderwerk

12 april bij Sociaal Werk Nederland

Koningin Wilhelminalaan 3 in Utrecht

Organisatie: Kind, Spel en Ruimte, Sociaal Werk Nederland en Verdiwel.

- Hoe maken we daadwerkelijk de slag van zorg naar preventie?
- Hoe verhoudt kinderwerk zich ten opzichte van buitenschoolse opvang en andere jeugdvoorzieningen zoals scouting en sport?
- Hoe ziet het vereiste pedagogische netwerk er dan uit?
- Welke positie heeft het kinderwerk daarin?
- Hoe tonen we preventieve effecten van kinderwerk aan?
- Wat kunnen we leren van gemeenten die investeren in preventief kinderwerk en van organisaties die dat uitvoeren?

Deze vragen stonden centraal in deze bijeenkomst van de Denktank Preventief Kinderwerk, die plaats vond op 12 april 2019 bij Sociaal Werk Nederland.

Talentontwikkeling is de eerste kerntaak van het kinder- en jongerenwerk. Daarbij gaat het om het stimuleren van de eigen kracht van jeugdigen en ouders, waarbij meedoen aan de samenleving en preventie centraal staan. Kinder- en jongerenwerkers houden zich niet alleen bezig met ontspanning en vorming, maar ook met gedragsbeïnvloeding van kinderen en ouders. Zij verbinden kinderen en ouders met de samenleving en spelen daardoor een belangrijke rol in de leefbaarheid en het voorkomen van problemen in buurten en wijken.

Toelichting op deze concept tekst:

Dit is een verslag. Moet omgewerkt worden naar een Position Paper over het Kinderwerk. Of hoe we dat ook willen noemen. Of een actieplan.

In die uiteindelijke tekst kunnen we ook enkele kaders opnemen waarin we iets dieper ingaan op:

- **Inzichten van Hans van Ewijk over normaliseren en socialiseren in plaats van behandelen;**
- **Positieve gezondheid: korte samenvatting van dit concept en daarin schema met thema's van positieve gezondheid en bijbehorende indicatoren opnemen;**
- **Toelichting Kinderwerk Versa Welzijn (uit brochure halen die tijdens vorige Kinderwerkersdag is gepresenteerd).**

Welkomstwoord Lex Staal

'De Kinderwerkersdag 2018 bij Versa Welzijn in Hilversum had een goed programma en had veel meer deelnemers verdiend,' zegt Lex Staal, die daar één van de inleiders was. 'We zagen daar kinderwerkers met passie voor hun werk. Maar helaas zijn er steeds minder kinderwerkers. Bovendien hebben degenen die er nog zijn het vaak te druk om een dag vrij te maken voor de Kinderwerkersdag.' Staal constateert dat het kinderwerk onder druk staat en dat jeugdzorg en

jongerenwerk veel meer aandacht krijgen en dat daarin meer wordt geïnvesteerd. 'Sociaal wijkteams besteden weinig aandacht aan kinderen. Door de harmonisatie in de kinderopvang zijn peuterspeelzalen omgevormd tot kinderdagverblijven. Daarnaast is er de BSO. Veel gemeenten denken: dat is genoeg. Dan wordt het kinderwerk makkelijk wegbezuinigd. Maar kinderwerk staat voor talentontwikkeling, heeft een preventieve functie en is een onmisbare schakel in het sociaal domein. Vandaag bespreken we met elkaar hoe we het kinderwerk beter kunnen positioneren en hoe we de kwaliteit van het kinderwerk kunnen versterken. Hopelijk trekt een nieuwe Kinderwerkersdag dit jaar dubbel zoveel deelnemers. Niet alleen kinderwerkers, maar ook vertegenwoordigers van gemeenten.'

Overschrijdingen budgetten jeugdzorg

Sociaal wijkteams leiden niet tot afschaling van Wmo-zorg, maar tot een stijging van het aantal maatwerktrajecten van maar liefst 14 procent! Dat is een gemiddeld cijfer. In gemeenten waar aanbieders van Wmo-maatwerktrajecten in wijkteams zitten, is de stijging het grootst. In gemeenten zonder wijkteams maar met een Wmo-loket is de stijging naar maatwerktrajecten het kleinst. Dat blijkt het onderzoek "De wijkteambenadering nader bekeken" van het Centraal Planbureau (CPB) naar de inzet van wijkteams in de periode 2015-2017.

Afschaling zien we ook nog nauwelijks in de jeugdzorg. In 2018 gaf drie kwart van de gemeenten meer geld uit aan jeugdzorg dan ze in 2017 deden. Dat blijkt uit een enquête van Binnenlands Bestuur en de NOS, waaraan 200 gemeenten deelnamen. 'In 2017 werd er 650 miljoen euro (bijna 20 procent) meer uitgegeven aan de hulp aan jongeren dan ze hadden verwacht.' In 2018 ging driekwart van de gemeenten daar nog eens overheen. De helft van de gemeenten in het onderzoek verwacht in 2019 nog meer aan jeugdzorg te gaan uitgeven.

Er zijn ook gemeenten die deze uitgaven niet verder willen laten stijgen en meer belangstelling krijgen voor preventie en afschaling. 'Stimenz is in gesprek met de gemeenteraad van Apeldoorn over de overschrijding van het budget voor jeugdzorg van 19 miljoen euro dit jaar, waarvan 13 miljoen structureel,' zegt gespreksleider Greet Bouman, bestuursvoorzitter van Verdiwel, bestuurslid van Sociaal Werk Nederland en directeur-bestuurder van Stimenz in Apeldoorn. 'We bespreken mogelijkheden om preventief te werken in de sociale basis. Een mooi voorbeeld daarvan is een pedagogisch medewerker die een paar kinderen blootvoets op straat aantroef, met de kinderen en de ouders in contact ging en een relatie opbouwde. Die kinderen hadden geen jeugdzorg nodig. Maar zo'n situatie kan ook uit de hand lopen. Na een bezuinigingsgolf hebben we bij Stimenz slechts vier kinderwerkers overgehouden: één voor elk stadsdeel. In een gemeente met bijna 160.000 inwoners. Er gebeurt veel voor jeugd, maar vooral in programma's. Er is een groot CJG, maar dat is een instituut op zich geworden, dat zelf veel aan begeleiding doet. Tegen pittige kosten. Raadsleden hebben nu meer belangstelling voor preventie en afschaling naar het voorliggend veld. Dat zie ik ook in Ede.'

Kennismakingsronde met statement van elke deelnemer

Klaas Blaak is kinderwerker en coördinator bij Stichting Netwerk in Hoorn en behaalde onlangs zijn master social work met een onderzoek naar preventief kinderwerk. 'Als kinderwerker kun je verschil maken,' zegt Blaak. 'In Hoorn hebben wij een stevige voet binnen de structuur van onderwijsachterstanden. Daar liggen in onze gemeente veel kansen. Bovendien hebben wij de afgelopen jaren de shift gemaakt van activiteiten en cursussen in buurtcentra naar activiteiten buiten, in de buurten.'

Niko de Groot is bestuurslid van BVjong. 'In overleggen over jeugd gaat het bijna altijd over jongeren of over hoe preventief jongerenwerk duurdere jeugdzorg voorkomt, maar er wordt bijna nooit over kinderen gesproken,' zegt De Groot. 'Misschien helpen slogans. In België en Engeland werkt dat goed: Youthwork changes lives. We moeten het kinderwerk beter neerzetten, beter verkopen.'

Gon Mevis is bestuurder van CoutourdeTwern in Tilburg, bestuurslid van Sociaal Werk Nederland en kwartiermaker van het Samenwerkingsplatform Vakmanschap Jeugdprofessionals. Dit is een initiatief van het ministerie van VWS. 'Dat platform adviseert de minister over de ontwikkeling van jeugdprofessionals,' legt Mevis uit. 'Binnen ContourdeTwern hebben wij de jongerenwerkorganisatie R-Newt, die actief is in Tilburg en een aantal omliggende gemeenten. Voor het kinderwerk hebben we R-Newt Kids ontwikkeld. Daarvoor hebben we duidelijke programmalijnen ontwikkeld. Dat helpt enorm. Nu worden we veel meer gezien, men snapt beter waar we van zijn. Niet alleen aanbieder van een paar dienstjes, maar een partner die meedenkt over wat kinderen nodig hebben en kinderen ondersteunt. Een voorbeeld: samen met de GGD werken we aan preventie. Consultatiebureaus zien alle kinderen. Met lichte signalen wordt al iets gedaan. Zo was er bijvoorbeeld een gezin waar de ouders de Nederlandse taal niet goed spraken, waar geen inkomen uit arbeid was. Met de oudste zoon ging het niet goed en met de jongste kon het ook verkeerd gaan. Op dat gezin is kinderwerk en Home-start ingezet. Een ander voorbeeld. In het basisonderwijs is een lerarentekort. Dan worden kinderen naar huis gestuurd. In zes scholen gaan kinderwerkers van ons aan de slag met kinderen die anders naar huis gestuurd zouden worden. Daar geven ze een soort burgerschapsprogramma's met veel dialoog. De reacties zijn heel positief. Het is interessant om met het kinderwerk het onderwijs binnen te komen.'

Gerard Boekhoff is directeur-bestuurder van De Schoor in Almere. 'Ik ben onder de indruk van de professionaliteit van kinderwerkers,' zegt Boekhof. 'Het kinderwerk heeft meerdere lagen. Je ziet kinderwerkers met kinderen spelen, dat lijkt simpel, maar daar zitten sociale en pedagogische gedachten onder. De uitdaging is om kinderwerk goed te verkopen. In Almere wordt het belang van het kinderwerk onderkend. Wij hebben 36 kinderwerkers. Ik zou er nog wel meer willen. Je moet het belang van het kinderwerk steeds duidelijk maken en onder de aandacht brengen.'

Els Spraakman is teamleider Kinderwerk bij De Schoor en regisseur Brede School Stedenwijk in Almere. 'We hebben inderdaad 36 kinderwerkers, maar geen 36 fte kinderwerk. Ik ben er trots op dat het kinderwerk steeds meer wordt gezien door partners in de stad, zoals de GGD, de jgz en het passend onderwijs. Wij zijn geen hulpverleners, maar verlenen wel hulp, vooral aan kwetsbare kinderen. Samen met andere partners zorgen wij ervoor dat kinderen niet in de jeugdzorg komen. Ik heb de indruk dat dit steeds vaker wordt gezien. Bij De Schoor hebben we ervoor gekozen om ons kinderwerkers te blijven noemen. Wij vinden dat je trots mag zijn dat je kinderwerker bent.'

Ook **Erna Driessen**, manager Jeugd bij De Schoor, is trots op het kinderwerk in Almere. 'Een mooi voorbeeld van de preventieve functie van het kinderwerk zijn onze dagarrangementen in de vorm van huiskamers in de buurt, waar kinderen na schooltijd activiteiten krijgen aangeboden. Tegelijkertijd blijven zij daar gewoon kind. Normaliseren en compenseren, maar niet problematiseren. Dat is de kern van ons vak. De grote uitdaging ligt in de ontwikkeling van integrale kindcentra, in samenwerking van kinderopvang, kinderwerk en jeugdzorg.'

Anita Gelmers, adjunct directeur Passend Onderwijs Almere, is al jaren lang 'fan' van De Schoor. 'Ik sluit me aan bij de wens tot normaliseren.' Passend Onderwijs Almere is een samenwerkingsverband dat er voor zorgt dat alle jeugdigen in Almere van 2 tot 23 jaar een passende plek in het onderwijs krijgen. Liefst in reguliere scholen, waar nodig met begeleiding. Of in het speciaal onderwijs. 'Mijn uitdaging ligt in het verbinden van onze orthopedagogen met het welzijnswerk van De Schoor en informele hulp van organisaties als Humanitas.'

Christine Schenkel is jeugdwerker bij Versa Welzijn in Hilversum. Op de Kinderwerkersdag 2018, die bij Versa Welzijn werd gehouden, verzorgde Christine een inleiding over de verbinding tussen kinderwerk en jongerenwerk. 'Kinderwerk wordt minder serieus genomen. Ten onrechte, want kinderwerkers komen veel kwetsbare kinderen tegen. Zij kunnen vroegtijdig ingrijpen. Als dat niet gebeurt, komen jongerenwerkers deze kinderen later tegen en dan zijn de problemen vaak groter.'

Dank denk je: waren ze maar eerder in beeld geweest. In veel gevallen was dan geen dure zorg nodig geweest.' Tijdens de Kinderwerkersdag 2018 presenteerde Versa Welzijn de brochure "Samen opgroeien en opvoeden; Kinderwerk, een verhaal apart", waarin de visie op en methodiek van het kinderwerk van Versa beschreven is.

Ineke Moerman van Moerman Gezondheids-Zorg BV is gespecialiseerd in sociale geneeskunde, met name waar het gaat om het bevorderen van gezondheid en het voorkomen van ziekte bij kinderen en jeugdigen. 'Eerst werkte ik als jeugdarts, later in management en bestuur en de laatste jaren houd ik me vooral bezig met herinrichtingsvraagstukken. Centrale vraag is dan: hoe kun je professionals hun werk beter laten doen? Ik werk onder meer voor jgz-organisaties. Ik ben ook adviseur en coach voor de aanpak van overgewicht en obesitas bij kinderen. In Almere was ik betrokken bij de verbinding tussen jeugdzorg en het CJG. Daar heb ik veel samengewerkt met het de GGD, jeugd- en jongerenwerk en Home-Start. Vanuit mijn eigen werkpraktijk zei ik: zoek oermoeders en -vaders in de wijk die ondersteuning kunnen geven in kwetsbare gezinnen. Kinderwerk heeft ook een toegevoegde waarde in de gezondheidsvoorlichting.'

Shailesh Ramnath is kinderwerker bij Voor Welzijn in Den Haag. In 2018 was hij genomineerd al sociaal werker van het jaar. 'Ook ik zie dat kinderwerk niet altijd serieus wordt genomen. Zelfs niet in mijn eigen organisatie. Kinderwerkers worden niet vaak uitgenodigd voor overleggen. Daarom schuif ik vaak zelf aan. Ik heb contacten met de wijkagent om overlast en grotere problemen te voorkomen. Ik ben trots op de samenwerking met de wijkagent. In een wijk waar veel overlast was en waar een brandbom bij een buurtcentrum naar binnen was gegooid, hebben we de jongeren in kaart gebracht. Het ging om 50 kinderen, waarvan ik er 48 kende. Daarvan hadden er 15 echt hulp nodig. Onze insteek was: waar kunnen we helpen? Om overlast van een volgende generatie jongeren te voorkomen, maakten de wijkagent en ik een lijstje van kinderen die zorgelijk gedrag vertoonden. We nodigden hun ouders uit om met ons te bespreken hoe we die kinderen het best konden helpen. De ouders zagen dat wij positief instaken en namen mij daardoor serieuzer. Ik was erbij als er iets gebeurde, bijvoorbeeld een musical op school of een voetbaltoernooi. Er is nu geen overlast gevende groep meer in die buurt. Jongerenwerkers merken nu dat ze met minder problemen in die buurt te maken krijgen en kunnen andere dingen doen, bijvoorbeeld stimuleren dat jongeren zich positief inzetten voor de wijk.'

Hans van Ewijk is em. hoogleraar Grondslagen van het maatschappelijk werk aan de Universiteit voor Humanistiek en gasthoogleraar aan de Universiteit van Tartu in Estland. 'Ik ben begonnen als jeugdwerker. Toen zag ik op brede scholen al dat de samenwerking met buurtwerkers een meerwaarde opleverde. Daarvoor hadden we geen wetenschappelijk bewijs, maar wel ervaringsbewijs. Jeugdwerkers zijn de beste buurtwerkers. Ze komen overal makkelijker binnen en durven ook meer dan bijvoorbeeld maatschappelijk werkers of jeugdzorgwerkers. Zij kennen de buurt, beter ook dan de meeste leden van wijkteams. Die connectie met de buurten is een grote meerwaarde en biedt de beste aanknopingspunten om met samenwerkingspartners tot oplossingen te komen.'

Mirjam van Klink van de Kinderwerkwinkel en de Toren van Klinker begon haar loopbaan als kinderwerker in Amsterdam Zuid. 'In die tijd leerde ik ook Froukje kennen. Als zzp-er doe ik kinderwerk in brede scholen en in de kinderopvang. Als je kinderwerker bent, komen kinderen makkelijk naar je toe. Je krijgt snel een vertrouwensband, kinderen nemen je in vertrouwen, stellen zich open tijdens activiteiten. Ik vind het mooi als je kinderen verder kunt helpen met dingen die ze op school niet kwijt kunnen.'

Sofie Vriens is directielid van het Nederlands Jeugdinstuut. 'Ook bij ons is extra aandacht voor jeugdzorg en voor jongerenwerk voor jongeren van 16 tot 27 jaar, ten koste van het kinderwerk. Tegelijkertijd zijn er ook belangrijke linken met het kinderwerk. Onderwijs, zorg, gemeenten en ministeries zoeken naar een gedeelde pedagogische visie. Ook zien we dat professionals in de

jeugdzorg, kinderwerkers en professionals uit wijkteams nog veel te weinig samenwerken. Een van de oorzaken daarvoor is dat het complex is om samen beleid te maken. Waar zit de simpelheid? Hoe kunnen we de belangrijkste richtlijnen samen oppakken? Tenslotte zien we dat in de hele samenleving enkele grote vraagstukken spelen, zoals polarisatie, armoede en digitalisering. Aan deze maatschappelijke vraagstukken kan een pedagogische visie complementair zijn.'

Ernst Radius is senior adviseur bij Sociaal Werk Nederland en gespecialiseerd in de thema's opvoeden en opgroeien, jongerenwerk en kinderwerk en schoolmaatschappelijk werk. Hij vindt dat kinderwerk en jongerenwerk van belang zijn voor jeugdigen bij de overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs, omdat die overgang voor een aantal jeugdigen gepaard gaat met problemen die kinder- en jongerenwerkers kunnen (helpen) oplossen. Als werkers al een band met jeugdigen hebben vanaf hun kindertijd, kan dat volgens Radius de resultaten van het latere jongerenwerk met deze jeugdigen te goede komen. In 2017 gingen 470.000 kinderen naar de buitenschoolse opvang (BSO). Dan de in totaal 1.620.000 kinderen tussen de 4 en 12 jaar is dat zo'n 30 procent. Sociaal werk is er in principe voor iedereen, maar het heeft altijd extra aandacht voor kwetsbare mensen of kwetsbare gezinnen. 'In principe staat de BSO open voor alle kinderen wiens ouders beiden werken of studeren en voor kinderen uit éénoudergezin waarvan de ouder werkt. In deze brede doelgroep zijn minder kwetsbare mensen. De doelgroep van het sociaal werk zit vaker in bijstandssituaties en kan geen gebruik maken van de BSO of is niet in staat financiële regelingen hieromtrent te begrijpen.'

Kees Neefjes is beleidssecretaris van Verdiwel en maakt verslag. Met Froukje Hajer, Mirjam van Klink, Erna Driessen, Els Spraakman en Klaas Blaak vormt hij de Kinderwerkersbende, die jaarlijks de Kinderwerkersdag organiseert en samen met Sociaal Werk Nederland en Verdiwel het initiatief nam tot deze Denktank bijeenkomst. Verdiwel organiseert twee maal per jaar een inspiratiesessie "Van curatie naar preventie" met de Associatie voor Jeugd en de Associatie Wijkteams om de samenwerking tussen sociaal werk en jeugdzorg te stimuleren. De bedoeling is dat kopgroepen tot stand komen waarvan leden van de beide Associaties en Verdiwel in concrete praktijksituaties de beweging maken van curatie naar preventie.

Inleiding Froukje Hajer over het belang van zichtbaar, preventief kinderwerk

Het kinderwerk lijkt onzichtbaar en tegelijkertijd is het veelzijdig en liggen er veel kansen voor het buurtgericht kinderwerk in het sociaal domein,' zegt Froukje Hajer (Kind, Spel en Ruimte). 'Dat gebrek aan zichtbaarheid heeft ook te maken met de verschillende benamingen voor kinderwerkers, zoals pedagogisch buurtwerkers, combinatiefunctionarissen en sociaal makelaars. Gevolg daarvan is dat het kinderwerk niet de credits krijgt die het verdient. Micha de Winter noemt kinderwerkers verbindingswerkers of buurtpedagogen. Marcel Spierts noemt en "onzichtbare professionals". Kinderwerkers zijn duizendpoten en multi-talenten. Als we onszelf en de resultaten van ons werk zichtbaarder kunnen maken, versterken we de positie van het kinderwerk. En kunnen we voor keer kinderen preventief werken, talenten van kinderen laten bloeien en problemen rond opgroeien en opvoeden vroegtijdig signaleren en aanpakken. Juist nu er overal overschrijdingen van de budgetten voor jeugdzorg zijn, moeten we de preventieve kracht van het kinderwerk overtuigend laten zien. Een volgende Kinderwerkersdag moet meer energie verspreiden, zichtbaarder zijn, zelfbewuster.' Maar liefst veertien keer werkte Hajer mee aan de organisatie van de Kinderwerkersdag. Jarenlang vanuit Jantje Beton, de afgelopen jaren vanuit de Kinderwerkersbende. Tegenwoordig werkt Hajer als zelfstandig adviseur jeugdbeleid rond 'Kind, Spel en Ruimte'. Haar inspiratiebron is het VN-verdrag inzake de Rechten van het Kind en ze is gericht op het verbeteren van speel- en ontwikkelingskansen van kinderen vanuit het sociaal werk. Ze heeft ruim 35 ervaring in burgergericht werken, waarin samenwerking tussen onderwijs en sociaal werk centraal staat. Ze participeert in diverse nationale en internationale netwerken, waaronder Platform Ruimte voor de jeugd, BVjong en Child in the City.

Plenaire discussie over normaliseren en partnerschappen

Normaliseren, vroeg signaleren en vroeg doen

'Normaliseren vanuit een gedeelde pedagogische visie slaat aan,' zegt *Niko de Groot*.

'Daarbij moet je je vakmanschap benoemen,' zegt *Ineke Moerman*. 'In mijn vakgebied, de jeugdgezondheidszorg, is normaliseren het doel. We zijn bezig met een enorme herinrichtingsopdracht. Er zijn overschrijdingen van budgetten, maar zo'n crisissituatie biedt ook kansen om te normaliseren.'

Hans van Ewijk merkt op dat het druk wordt in de buurten. 'Verschillende beroepsgroepen proberen aan de basis te werken. Jeugdzorg wil ook in buurten zijn, maar toch vooral om daar kinderen uit te pikken die extra zorg nodig hebben.' Van Ewijk pleit ervoor dat verschillende expertises in buurten met elkaar worden verbonden, maar beschouwt kinderwerk en onderwijs daar als hoofdrolspelers. *Greet Bouman* constateert dat de zorg duidelijke protocollen en methodieken heeft. 'Dat is tastbaar en zichtbaar. Bij organisaties voor sociaal werk met al hun diversiteit is dat lastiger.'

'Dus moet je het sociaal werk naar het lokale niveau brengen en met elkaar een taal ontwikkelen,' zegt *Erna Driessen*.

Gerard Boekhoff zegt dat de transformatie weliswaar gepaard ging met bezuinigingen, maar ook kansen biedt. 'De beslissers van de gemeente begrijpen dat integraal kijken en werken beter gaat op gemeentelijk dan op landelijk niveau. Het wordt steeds duidelijker dat zorg geen oplossingen biedt voor alle vragen. Als organisatie voor sociaal werk moet je zorgen dat je een plek krijgt in de gemeente en aansluiten bij de belevingswereld van lokale bestuurders. Almere bijvoorbeeld is een stad in ontwikkeling. Daarom profileren wij ons van De Schoor als sociale stadsontwikkelaars. Bij de ontwikkeling van nieuwe wijken, denken wij mee over sociale ontwikkelingen. Ambtenaren vinden dat belangrijk. Verder merk ik dat de term preventie sleets is en niet aanslaat. Wij zeggen altijd dat we "vroeg signaleren en vroeg doen". Dat wij de wijken goed kennen, dat wij problemen vroegtijdig onderkennen en met interventies komen voor het echt mis gaat. Naar dat verhaal luisteren ze beter dan naar een verhaal over preventie. Alles is preventie. Voor wethouders met een scoop van vier jaar spreekt die term niet aan. Vanuit beleidsperspectief is het beter om het over vroeg signaleren en vroeg doen te hebben.'

Na een gedachtewisseling over het belang van tellen en vertellen, zegt Hans van Ewijk: ik wordt moe van al die verhaaltjes. Er moet één goed samenhangend verhaal over het kinderwerk komen.'

'Daar lever ik graag een bijdrage aan,' zegt *Sofie Vriends*. 'Ik ben de laatste tijd druk bezig in allianties rond kinderen, gezamenlijke visies op wat kinderen nodig hebben om gezond en veilig op te groeien. Daarin kunnen wij als NJI echt iets betekenen.'

Partnerschappen

Gon Mevis benadrukt het belang van partnerschap met het onderwijs. 'Het onderwijs wil iets extra's doen voor kinderen die dat nodig hebben, maar komt daar niet aan toe. Je moet het onderwijs verleiden het samen met het sociaal werk te doen. Dat is een moeizaam proces, maar er is geen alternatief voor.'

Anita Gelmers benadrukt de meerwaarde van een integrale aanpak, waardoor je het kind én haar of zijn context beter begrijpt en meer aansluit op de behoefte en mogelijkheden van dat kind.

Shailesh Ramnath werkt niet alleen samen met de politie, maar ook met scholen. 'Nu er geen overlast gevende groepen meer zijn, is er meer aandacht voor het thema participatie. In hoeverre ik samenwerk met anderen hangt af van wat er gebeurt. Het ene jaar werk ik meer met de politie samen, het andere jaar meer met de bibliotheek. Ik merk dat zelfs in het sociaal werk niet iedereen weet wat kinderwerk inhoudt. Toen ik als genomineerde sociaal werker van het jaar werd geïnterviewd door het Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken bleek dat de interviewer niets van kinderwerk wist. Als dat in jouw wijk zo is, dan sta je meteen met 3-0 achter. Daarom ga ik altijd met

de kinderen de wijk in, laat zien wat ik doe. Altijd zoek ik de verbinding met de scholen, de wijkagent, de voetbalvereniging.'

Jeugdartsen zijn de spreekkamers uitgegaan en de wijken in en hebben contacten met het jeugdwerk,' zegt *Ineke Moerman*. 'Inmiddels zien we ook de wijkverpleegkundigen, schoolmaatschappelijk werkers en nu ook de jeugdhulpverleners de wijken ingaan. Dan moet je oppassen dat je geen onderlinge concurrentie krijgt.'

'Dat vind ik zo mooi aan de kinderwerkers,' zegt *Hans van Ewijk*. 'In de wijkteams zijn vaak alle disciplines vertegenwoordigd. De jeugdzorg is een sector die altijd van bovenaf kijkt wat er mis gaat met mensen om ze vervolgens uit die wijk te halen. Het mooie van kinderwerkers is dat zij een verbindende functie hebben en in de wijk zelf allerlei dingen kunnen doen voor kinderen en hun ouders. Natuurlijk hebben ze die tweede lijn nodig, maar specialisten uit die tweede lijn moeten niet allemaal "eerste lijntje" gaan spelen en het kinderwerk beschouwen als middel om toegang tot de buurt te krijgen. Het kinderwerk wordt teveel geassocieerd met leuke dingen voor kinderen, maar ze doen ook veel voor ouders en voor de buurt.'

Oplossingen voor problemen in dagelijks leven

'In Den Haag koos men voor ouderencoaches, maar die zijn weer wegbezuinigd,' zegt *Ineke Moerman*.

'Of het nu ouderencoaches zijn of vrijwilligers van Home-Start, het gaat erom dat je sociaal werkers en vrijwilligers hebt die oplossingen zoeken voor problemen in het dagelijks leven,' zegt *Sofie Vriens*. 'Ook vrijwilligers kunnen fantastische dingen doen.'

'Sociaal werk is probleemgericht,' zegt *Froukje Hajer*. 'Als er een potje is voor gezonde voeding, dan kun je daarmee aan de slag. Er zijn veel tijdelijke projecten. Maar als je als kinderwerker langer in een wijk werkt, dan kun je vanuit de relatie werken en samen een nieuwe taal ontwikkelen.'

'Als kinderwerker heb je vaak een sterke band met het gezin,' zegt *Els Spraakman*. 'Voorheen hadden we activiteitencoördinatoren, maar die heten nu kinderopbouwwerkers. Dat komt past veel beter bij hun werk.'

'Ouders kennen ons en komen naar ons toe als ze problemen hebben,' zegt *Shailesh Ramnath*.

'Positieve gezondheid is een hype,' zegt *Gerard Boekhoff*. 'Dat begrip omvat veel meer dan het ontbreken van ziekte, maar gaat om welbevinden en meedoen. Ik geloof niet in concurrentie in het sociaal domein, maar wel in samenwerking van professionals met verschillende competenties die samen tot een integrale aanpak komen. Als je vroeg wilt beginnen, kom je bij het kinderwerk uit.'

'Geloof je in concurrentie met de kinderopvang?' vraagt *Lex Staal*.

'Ik geloof principieel niet in concurrentie als het gaat om ondersteuning van mensen die dat nodig hebben,' antwoordt *Gerard Boekhoff*. 'Als de kinderopvang ondersteuning kan bieden, moet de kinderopvang dat doen. Een aantal jaren geleden hebben we de harmonisatie doorgemaakt. Het peuterspeelzaalwerk moest weg bij De Schoor. Vanuit het perspectief van kwaliteit van de dienstverlening vind ik dat jammer. Dan kijk ik vanuit de meerwaarde van welzijn en niet vanuit het perspectief van concurrentie.'

'Als we pedagogische allianties aangaan, dan is de kinderopvang ook een belangrijke partij,' betoogt *Klaas Blaak*. 'Waar je elkaar nodig hebt, moet je de verbinding opzoeken.'

'Ik werk al achttien jaar samen met Brede Scholen,' zegt *Els Spraakman*. 'Zij waarderen die samenwerking. Maar als scholen zwak worden, moet je veel praten om te zorgen dat de doelen niet teveel naar alleen rekenen en taal gaan. Vanuit het kinderwerk moet je dan aan kunnen geven wat kinderwerk aan de Brede School kan bijdragen. Soms lukt dat, soms niet.'

'Ik regel dat eerst met het schoolbestuur en ga daarna naar de school,' zegt *Klaas Blaak*.

'Soms werkt dat het best, maar soms werkt het beter om eerst naar de school en daarna naar het bestuur te gaan' zegt *Gon Mevis*.

Froukje Hajer heeft met het team van de Kinderombudsman gesproken over kwetsbaarheid. 'Ze doen daar onderzoek naar en zoeken de samenwerking met partners.'

Hans van Ewijk wijst op drie soorten kwetsbaarheid: verstandelijke, fysieke en sociale kwetsbaarheid. In dat laatste geval functioneert de omgeving van het kind niet goed. Maar kwetsbare kinderen kunnen ook sterk zijn, meedoen en presteren.

Hoe kinderwerk beter positioneren en kwaliteit verbeteren?

Na een korte pauze zoeken de deelnemers in twee groepen antwoorden op twee vragen:

1. Hoe kunnen we het kinderwerk beter positioneren?
2. Hoe verbeteren we de kwaliteit van het kinderwerk?

Greet Bouman en Lex Staal treden op als gespreksleiders. Daarna inventariseren we de uitkomsten:

- Er moet één goed samenhangend verhaal over het kinderwerk komen. Het zou goed zijn om daarbij gebruik te maken van beschikbare data.
- Uitgaand van de Rechten van het Kind, zoals vastgelegd in het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties, hebben kinderen recht op kinderwerk.
- Kinderwerkers zijn buurtwerkers. Zij zijn 'dichtbij', kennen de buurt, de kinderen en hun ouders, werken vraaggericht, bevorderen de ontwikkeling van talenten van kinderen, doen aan vroegtijdige signalering, geven kinderen én ouders advies en lichte vormen van ondersteuning en normaliseren in plaats van te behandelen.
- Kinderwerkers werken onder namen variërend van kinderwerker en sociaal werker jeugd tot combinatiefunctionaris en sociaal makelaar. Voor de positionering van het kinderwerk is het beter als er één landelijke taal wordt gebruikt en de professionals overal 'kinderwerkers' worden genoemd.
- Kinderwerk richt zich op alle kinderen: iedereen mag meedoen. Kwetsbare kinderen krijgen extra aandacht.
- Bij kinderwerk draait het kortgezegd om drie V's: voorkomen, verbinden en versterken. Er is echter discussie over de vraag of die taal wel eigentijds genoeg is. *Gon Mevis* zoekt het liever in k's van kinderen, kansen en kracht. En er is discussie over de vraag of drie V's volledig zijn: 'je begint immers met signaleren,' zegt *Christine schenkel*. 'Mijn ervaring is dat ik mijn werk met die drie V's goed aan anderen kan uitleggen,' zegt *Klaas Blaak*.
- We moeten ervoor waken dat kinderwerkers geen hulpverleners of jeugdzorgwerkers worden en als het ware een sticker plakken op een druk kind.
- Kinderwerk is een onmisbare partner in pedagogische allianties die zich inzetten voor kinderen en hun ouders. Met andere woorden: netwerkorganisaties met korte lijnen, waar vakbekwame professionals en goed gekwalificeerde vrijwilligers elkaar makkelijk en snel weten te vinden, mede dankzij sociale media. Eventuele blokkades voor samenwerking pakken zij aan. Mogelijke partners zijn voorscholen, de BSO, het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs, opleidingen voor sociaal werk in mbo en hbo, peuterspeelzalen, schoolmaatschappelijk werk, de wijkagent of buurtregisseur, scouting en andere verenigingen. De toekomst ligt in dit soort allianties en netwerksamenwerking!
- Sociaal Werk Nederland, Verdiwel en partners moeten het tot stand komen en de verdere ontwikkeling van pedagogische allianties stimuleren.
- Op de werkvoet is onder professionals gewoonlijk een grote bereidheid om samen te werken. Soms is extra inspanning nodig om management en directie daarvan te overtuigen.
- Kinderwerkers moeten hun vakmanschap consequent up to date houden in een wereld die steeds sneller verandert.
- Het kinderwerk moet met cijfers en aansprekende verhalen (storytelling, tellen én vertellen) overtuigend laten zien welke resultaten zij bereikt. Daarbij kun je gebruik maken van zogenoemde persona's of klantprofielen. Die resultaten moet het kinderwerk goed over het

voetlicht brengen. Daarbij is het ook belangrijk dat betrokkenen uitstralen dat kinderwerk leuk werk is! Kinderwerkers zijn trots op hun werk en dragen dat uit!

- Kinderwerk moet een volwaardige plek krijgen in het curriculum van zowel mbo- als hbo-opleidingen voor sociaal werk. Een scriptieprijs Kinderwerk kan ook bijdragen aan een betere profilering van het kinderwerk.
- Het zou goed zijn als er meer onderzoek gedaan werd, met name naar de resultaten van kinderwerk.
- Als gemeenten niet of minder in kinderwerk investeren maar wel in jongerenwerk, kun je zoeken naar creatieve oplossingen. Bijvoorbeeld het inzetten van tienerwerkers voor kinderen in de risicofase van de overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs.
- We zoeken naar een andere opzet van de Kinderwerkersdag. Die zouden we niet alleen voor kinderwerkers moeten organiseren, maar ook voor degenen die bezig zijn met beleid voor kinderwerk. Het programma moet dan op deze doelgroepen aansluiten.

Tip: Anita Gelmers doet de suggestie Dorien Graas bij dit initiatief te betrekken. Dorien Graas is lector Jeugd bij Hogeschool Windesheim in Zwolle en verbonden aan de Academische Werkplaats Transformatie Jeugd "Samen op School". Dit is 'een breed consortium van jeugdhulp en onderwijs in IJsselland en Flevoland' dat zich richt 'op betere inhoudelijke en bestuurlijke samenwerking tussen de jeugdhulp en het (passend) onderwijs met als doel in de toekomst de toestroom naar zwaardere en duurder vormen van hulp te beperken en de terugstroom te bevorderen.'

Deelnemers

1. Klaas Blaak	kinderwerker/coördinator Stichting Netwerk Hoorn
2. Gerard Boekhoff,	directeur De Schoor, Almere
3. Greet Bouman,	voorzitter Verdiwel, directeur-bestuurder Stimenz Apeldoorn
4. Erna Driessen	manager Jeugd, De Schoor, Almere
5. Hans van Ewijk,	em. hoogleraar Sociaal werk, Universiteit Humanistiek
6. Anita Gelmers	adjunct directeur Passend Onderwijs Almere
7. Niko de Groot	adviseur/coördinator BVjong
8. Froukje Hajer	Platform Ruimte voor de jeugd, BVjong, Child in the City
9. Mirjam van Klink	Kinderwerkwinkel, Toren van Klinker
10. Gon Meeuwis,	bestuurder De Twern Tilburg
11. Ineke Moerman	Moerman Gezondheids-Zorg BV
12. Kees Neefjes	beleidssecretaris Verdiwel
13. Ernst Radius	senior adviseur Sociaal werk Nederland
14. Shailesh Ramnath	Voor Welzijn, Den Haag, kandidaat sociaal werker 2018
15. Christine schenkel	kinderwerker/jongerenwerker Versa Welzijn Hilversum
16. Els Spraakman	teamleider Kinderwerk en regisseur Brede School Stedenwijk, De Schoor Almere
17. Lex Staal	directeur Sociaal Werk Nederland
18. Sofie Vriends,	directielid NJI

Afgemeld, maar willen betrokken blijven:

19. Brigitte van Teeffelen	Ambtenaar jeugdbeleid Amsterdam
20. Jeanet Doornenbal	lector Jeugdbeleid Hanze Hogeschool Groningen